

11.07.2011

Kapliczki szwedzkie w gminie Solec-Zdrój

autor: bsimon

Rejon Ponidzia, w tym gmina Solec-Zdrój, jest znany z licznych kapliczek i świątków. Niezwykle ciekawymi obiektami są tak zwane kapliczki szwedzkie. W gminie Solec-Zdrój mamy dwa takie obiekty – w Piasku Małym i w Piestrzcu. Dwa podobne są jeszcze w sąsiedniej gminie – Stopnicy. Skąd wzięło się przekonanie, że kapliczki te (a może to wcale nie obiekty sakralne) mają związek ze Szwedami?

Przyjmuje się, że ich powstanie wiąże się z czasami wojen szwedzkich, a posadowienie z miejscem pochówku zabitych w trakcie tych wojen. Przeciwno tej teorii przemawia fakt, że Szwedzi, jako protestanci, nie mieli zwyczaju stawiania kapliczek. Ponadto, jak pisze Justyna Masłowiec w swoim artykule o kapliczkach szwedzkich, na ścianach bocznych i ścianie tylnej kapliczki w Piasku Małym umieszczono niewielkie kamienne kartusze z herbami, w tym herb Jastrzębiec, którym pieczętowali się Zborowscy – właściciele tak zwanej Zborowszczyzny, obejmującej też grunty Piasku Małego. Wszystko to wskazuje raczej na funkcję słupa granicznego między dobrami biskupów krakowskich a dobrami szlacheckimi – tu akurat Zborowskich. Poza tym niewiele jest symboli religijnych w tych kapliczkach – sprowadzają się one jedynie do krzyża na szczycie kapliczki w Piestrzcu (może późniejszego?).

Jak na razie obiekty te, mimo podejmowanych pewnych prób w latach siedemdziesiątych, są słabo zbadane i jeśli chodzi o wiedzę o nich, to możemy polegać przede wszystkim na przekazie ustnym mieszkańców i ogólnych danych historycznych i kulturowych.

Dwa spośród tych specyficznych obiektów znajdują się na terenie gminy Solec-Zdrój: w Piasku Małym i w Piestrzcu.

Kapliczka „szwedzka” w Piestrzcu stoi na uboczu wsi u zbiegu dwóch polnych dróg. Jedna z nich jest zwana drogą zarazy, dlatego też przyjmuje się, że kapliczka została ustawiona w miejscu pochówku żołnierzy z okresu wojen szwedzkich bądź też na zbiorowej mogile ofiar moru. O takim właśnie charakterze tego miejsca świadczyłby fakt, że jeszcze kilkadziesiąt lat temu ulewy i osuwiska odsłaniały ludzkie kości. Wysoki na 4 metry słup jest udekorowany u podnóża i w 3/4 swojej wysokości gzymsem, a nakrywa go kamienny daszek z ażurowym metalowym krzyżem na szczycie. Na słupie kapliczki można zobaczyć liczne pęknięcia oraz ubytki. Mieszkańcy twierdzą, iż są to ślady pocisków z czasów drugiej wojny światowej, ale równie dobrze mogą to być dowody erozji wapiennej skały.

Kapliczka „szwedzka” w Piasku Małym stoi na niewielkim wzniesieniu przy głównej drodze prowadzącej do wsi. Jest niższa niż ta piestrzecka. Słup, na którym jest posadowiony kamienny daszek o ściętym szczycie, ma bowiem 2 metry wysokości. Jest czworoboczny, w środkowej części – okrągły. Kolumnę zdobi delikatny wzór w romby. W górnej części znajdują się prostokątne płyciny i wspomniane już wcześniej kartusze herbowe. Kapliczkę nazywają również „Pod Bobolą”, gdyż miał się przy niej zatrzymać podążający do kościoła w Dobrowodzie – święty Andrzej Bobola. Również tej kapliczce przypisuje się grobowy charakter. Jeszcze niedawno znajdowano tu liczne kości i fragmenty ceramiki, a mieszkańcy twierdzą, że i obecnie miejsca tego boją się konie – zwierzęta ponoć wyczulone na obecność duchów.